

***БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ
ЖЕКЕ ТҰЛҒА ЖӘНЕ ОНЫҢ
ПОТЕНЦИАЛДЫ
МҮМКІНДІКТЕРІ***

Тұлғаны зерттейтін басты ғылымдар

❖ Философия

❖ Социология

❖ Психология

❖ Этика

❖ Эстетика

❖ Педагогика

Тұлға түсінігі

Адам

Жеке адам

Даралық

«Адам –динамикалық
алға ұмтылған
жарқыраған
энергетикалық жүйе»
Э. Берн

Е.В. Шорохова

Адам - анық сойлей алатын, ойлауға қабілетті, жоғарғы психикалық функцияларды игере алатын, еңбек құралдарын жасап және оны еңбек процессінде қолдана алатын жаратылыс иесі. Адамның бұл ерекшеліктері және қасиеттері адамдарға биологиялық жолмен берілмейді, бұл қасиеттер алдыңғы ұрпақпен жасалған мәдениетті ұғыну барысында қалыптасады.

Тұлға туылмайды, ол мәдени және әлеуметтік жетілу барысында туындайды.

А. Г. Ковалев: тұлға – бұл қоғамда өзіндік орыны бар және белгілі бір қоғамдық рөл атқарушы, пайымдаушы жеке адам

Б. Г. Ананьев : тұлға – еңбектің, танымның, қатынастың субъектісі.

И. С. Кон: тұлға – бұл әлеуметтік рольдердің интеграциялық қырлары.

Фрустрация

Адамның эмоционалды күйінің ерекшелігі, ол қалаған мақсатқа жетудегі кедергіні жеңе алмаудан пайда болады. Фрустрация ашушаңдық, дөрекілік түрінде басқаларға немесе өзінің сәтсіздіктеріне өзін кінәлау барысында өзіне бағытталады.

Л. П. Гримак стресстен кейін адам осындай жағдайға кездеседі дейді

Фрустрациялық жағдайдағы қажеттіліктер

Биологиялық

- ✓ физиологиялық (аштық, шөл, ұйқы)
- ✓ жыныстық және сексуалды (көбею, жақын қатынас қажеттілігі)
- ✓ бағыттық (кеңістікте, уақытта, қоршаған ақиқатта жөн табу қажеттілігі)

Әлеуметтік

- ✓ еңбек
- ✓ таным
- ✓ эстетика
- ✓ наным

Еңбек әрекетіндегі тұлғаның жіктелуі

Э. Шпрангер

Экономикалық адам

Теориялық адам.

Әлеуметтік адам

Эстетикалық адам

Саяси адам

Діни адам

Психологтар ұйым қызметкерлерінің келесі рөльдерін бөліп көрсетеді:

Майысқақ

Мақтаншақ

Абыржыған

Барлығын тез шешуді
ұнатушылар

Әңгімешіл

Жылауық

Барлаушы

Екпінді

Манипулятор

Тәлімгер

Жергілікті
психолог

Жолы болғыш

Қиын басқарылатын қызметкерлердің әр түрі болады:

- жалқау; жеткіліксіз жұмыс істейді;
- долы адам: адамдармен қатынасын ашушаңдығымен бұлдіреді;
- әлсіздер: сәтсіздікке ұшырамауға қанша тырысса да сәтсіздікке ұшырайды;
- сезімтал: өз сезімдерін әсірелейді;
- адамгершілікке жат: өзінің жеке мүддесі үшін адамдарды қолданып оларға зиян келтіруші;
- қорғанушы позициясын қолданушы: өзгеріс туралы сөз болғанда кедергілер туғызушы;
- қатыгез: ескі реніштерін ұмытпайтындар;
- жалтарушылар: жарықтан белсенді қашушылар;
- безбүйректер: оларға қоршаған адамдар жоламайды;
- ақылсыздар: қате немесе шектелген келсімдер жасайды;
- өркөкіректер: өздерін күнәіз санайтындар;
- үрейленгендер: өздерінің мүмкіншіліктерін әлденеден қорқып шектейді.